

AKTIVITY ČESKÉ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ

Zpráva a doporučení pro vládu České republiky

předkládá

Otto Jelínek, koordinátor

Říjen, 2006

SOUHRN

Česká republika v zahraničí – Lépe, efektivněji, odborněji a levněji

Koordinátor aktivit České republiky v zahraničí na základě svého pověření vládou ČR z ledna t.r. a po zjištění maximálního množství dostupných informací zpracoval návrh změn v řízení propagačních a obchodně-ekonomických aktivit České republiky v zahraničí. Cílem navrhovaných změn je dosáhnout vyšší efektivity a zajistit fungování s nižšími náklady a větší profesionalitu zástupců státní správy v zahraničí. Působení v zahraničí není samoúčelné – státní správa musí fungovat jako servis podnikatelům a občanům.

Podnikatelé musí dostat prostor ovlivňovat aktivity státu v zahraničí – dnes neexistuje nástroj, jehož prostřednictvím by mohli vyjadřovat svá doporučení a náměty k působení státu v zahraničí.

Vládní koordinátor svoji činnost a konzultace shrnul do zprávy, v níž vládě doporučuje několik uskutečnit kroků pro zlepšení zastupování ČR v zahraničí. Tato doporučení jsou:

- I. Sloučit agentury CzechTourism a Česká centra – propagovat celou Českou republiku, nejen turistiku a kulturu;
- II. Zapojit podnikatele do řízení aktivit státu v zahraničí – připravit a zahájit činnost České rady pro obchod a investice;
- III. Činnost CzechTrade a CzechTrade podřídit jedné řídicí struktuře;
- IV. Zjednodušit a zprůhlednit výběr obchodních radů – zavést jasná kritéria výběru a ohodnocení (benchmarking,...);
- V. Rozmístění obchodně-ekonomických pozic a zahraničních kanceláří agentur měnit v souladu s obchodní a ekonomickou realitou – „stát je tam, kde jej podnikatelé potřebují“;
- VI. Symbol ČR v zahraničí („bublina“) nahradit symbolem s přímým a rozeznatelným vztahem k České republice.

Navrhuje se vládě ČR zde předložený záměr projednat a schválit. Dále pověřit předsedu vlády, ministry průmyslu a obchodu, zahraničních věcí a pro místní rozvoj úkoly, směřujícími k realizaci navržených změn včetně nezbytných právních náležitostí.

Východiska navrhovaných změn: současný stav koordinace aktivit České republiky v zahraničí, navrhované řešení (cílový stav)

- I. Zadání - jmenování a vymezení rozsahu působnosti koordinátora pro koordinaci aktivit České republiky v zahraničí
- II. Činnost koordinátora v období leden – září 2006
- III. Předložené návrhy na změny – současnost, vize (blízké) budoucnosti

I. Zadání - jmenování a vymezení rozsahu působnosti koordinátora pro koordinaci aktivit České republiky v zahraničí

Usnesením vlády České republiky č. 32 ze dne 4. ledna 2006 byl koordinátorem pro koordinaci aktivit ČR v zahraničí jmenován pan Otto Jelínek. Vláda koordinátorovi uložila:

1. koordinovat mezinárodní aktivity příspěvkových organizací

- a) Česká centra,
- b) České centrály cestovního ruchu – CzechTourism,
- c) Agentury pro podporu podnikání a investic – CzechInvest,
- d) České agentury – CzechTrade.

2. předkládat vládě prostřednictvím ministrů zahraničních věcí, pro místní rozvoj a průmyslu a obchodu každé pololetí informaci o činnosti.

Provedením těchto úkolů vláda pověřila předsedu vlády, ministry zahraničních věcí, pro místní rozvoj a průmyslu a obchodu a koordinátora pro koordinaci aktivit České republiky v zahraničí.

II. Činnost koordinátora v období leden – září 2006

Koordinátor pan O. Jelínek během daného období získával poznatky a informace o současném stavu prezentace České republiky v zahraničí (CzechTourism, Česká centra), podpoře obchodu prostřednictvím zástupců státu v zahraničí (obchodně-ekonomické úseky zastupitelských úřadů ČR, zahraniční kanceláře agentury CzechTrade) a jednání se zahraničními investory, kteří projeví zájem o investování v České republice (agentura CzechInvest). Sešel se s představiteli Hospodářské komory ČR, Svazu průmyslu a dopravy ČR, Czech Top 100 (žebříček 100 nejlepších českých podniků), diplomaty ČR v zahraničí i zahraničními diplomaty akreditovanými v Praze, univerzitními lektory a představiteli ministerstev vlády ČR.

Koordinátor při své činnosti navštívil i zahraniční partnery a města, kde diskutoval a získával poznatky o obraze České republiky v zahraničí. Tato setkání proběhla v Moskvě, Bruselu, Curychu, Londýně, Torontu, Montrealu, Vancouveru, Chicagu a New Yorku.

Koordinátor p. Jelínek předložil několik návrhů, které směřují ke zlepšení a maximalizaci propagace České republiky a co nejlepší koordinaci rozličných českých zájmů v zahraničí včetně aktivit agentur CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism a Česká centra.

III. Předložené návrhy na změny–současnost,vize (blízké) budoucnosti

Na základě četných konzultací vymezuje tato zpráva tři oblasti, v nichž koordinátor navrhuje provést změny.

III.1. Sloučení agentur CzechTourism a Česká centra

Současný stav:

Agentury CzechTourism a Česká centra jsou ve své činnosti na sobě nezávislé a spadají pod dvě různá ministerstva.

Agentura CzechTourism (Česká centrála cestovního ruchu) vznikla rozhodnutím ministra hospodářství v roce 1993. Jejím zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Koordinuje státní propagaci cestovního ruchu s aktivitami prováděnými podnikatelskými subjekty. K dnešnímu dni má svá zastoupení v 29 zemích po celém světě. Prvořadým cílem zahraničních zastoupení je prezentace České republiky jako žádoucí a přitažlivé turistické destinace. Činnost zahraničního zastoupení spočívá ve spolupráci s médii v zahraničí s cílem maximalizace počtu mediálních výstupů. Spolupracuje se subjekty cestovního ruchu v destinaci, napomáhá českým subjektům cestovního ruchu při prezentaci jejich aktivit, zajišťuje účasti na veletrzích a dalších akcích cestovního ruchu v dané zemi.

Cílem Českých center je upoutat zájem široké zahraniční veřejnosti a představit Českou republiku jako vyspělý demokratický stát, se kterým lze navázat důvěryhodnou spolupráci. V roce 2005 dosáhla Česká centra počtu 20-ti zahraničních zastoupení. Činnost Českých center se tak rozšířila do 17-ti zemí světa. Česká centra jsou samostatnou příspěvkovou organizací Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Navrhované řešení – cílový stav:

Agentury sloučit v jednu s jedním řídícím představitelem. Sloučená agentura ponese zodpovědnost nejen za propagaci české kultury a turistiky, ale i všech dalších aspektů prezentace ČR v zahraničí. Nový název by mohl být „The Czech Promotional and Tourist Agency“.

Řídící struktury budou tvořeny zástupci obchodní a turistické sféry, krajských samospráv, městských úřadů, státu a magistrátu hlavního města Prahy. O vysílání lidí do zahraničních kanceláří bude rozhodovat tato struktura.

Činnost agentury podřídit Úřadu vlády ČR. Samotné sloučení provést ve dvou fázích:

1. – vytvoření pozice koordinátora či koordinační rady, vytvoření společné databáze akcí a kampaní, práce na vytvoření společné vnitřní kultury obou organizací,
2. – sloučení.

III.2. Nový systém řízení obchodně-ekonomických služeb státu v zahraničí

Současný stav:

A) Agentury CzechInvest a CzechTrade

CzechInvest a CzechTrade jsou státní příspěvkové organizace podřízené Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. CzechInvest vznikl 2. ledna 2004 sloučením s dalšími dvěma agenturami ministerstva – s agenturou pro rozvoj podnikání a Agenturou pro rozvoj průmyslu ČR (CzechIndustry). Tím došlo ke změně v náplni činnosti CzechInvestu: hlavní úlohou „starého“ CzechInvestu (1992-2003) byla podpora přílivu přímých zahraničních investic do České republiky. Hlavním posláním „nového“ CzechInvestu je nyní podpora konkurenceschopnosti českých podnikatelů. Zejména se jedná o podporu zpracovatelského průmyslu a inovací (inkubátory, vědeckotechnologické parky). Zapojení CzechInvestu do podpory zahraničních investic dnes činí asi 20 % z jeho aktivit.

CzechTrade je agentura, která zájemcům o export (především malým a středním firmám) nabízí asistenci s cílem úspěšného exportu a prosazení se na zahraničních trzích. Firmy vyjadřují spokojenost s její činností, CzechTrade má dobré jméno mezi českými podnikateli.

Obě agentury dobře plní své úkoly v rámci svých kompetencí, určitá koordinace aktivit již mezi nimi existuje. Někdy je jejich činnost chybně pojímána jako prezentace ČR v zahraničí – jejich primárním cílem je však podpora konkurenceschopnosti domácích podnikatelů (CzechInvest) a úspěch našich firem na zahraničních trzích (CzechTrade).

Ke zlepšení vzájemné spolupráce a koordinace služeb státu v zahraničí slouží Nový systém řízení, jehož cílem je koordinovat zahraniční aktivity obchodně-ekonomických úseků velvyslanectví

a generálních konzulátů ČR a zahraničních kanceláří CzechTrade a CzechInvest. Tento projekt, vedený MPO a MZV, funguje pilotně na zastupitelských úřadech ve 33 zemích. Zahraniční kanceláře obou agentur jsou součástí tohoto projektu, který do jednoho nástroje (Dohoda o úkolech velvyslance v obchodně-ekonomické oblasti a plány činností OEÚ ZÚ) stmeluje činnosti všech reprezentantů státu v zahraničí.

B) Obchodní radové na velvyslanectvích, zahraniční kanceláře agentur

Obchodní radové na obchodně-ekonomické úseky zastupitelských úřadů ČR jsou vybírání komisí (tři zástupci MZV, tři zástupci MPO). Při svém působení v zahraničí jsou podřízeni velvyslanci, odborné řízení v otázkách obchodu a obchodních vztahů ČR s daným teritoriem je zajišťováno MPO.

Na úrovni ústředí existují problémy s výběrem obchodních radů (dochází např. k výběru nekompetentních a neochotných obchodních radů, v některých případech do hry vstupují osobní vazby na představitele ministerstev s rozhodovací pravomocí či vlivem), otevírání nových míst na perspektivních trzích (Asie, Rusko apod.) a opouštění jiných oblastí se realizuje pomalu (opět ovlivněno zájmy jednotlivců – „lepší je sloužit v Paříži než v Dillí nebo Hanoji“, velvyslanci rovněž neradi souhlasí s rušením jim podřízených míst a jejich přesunem jinam). Neexistuje propracovaný a potřeby trhu reflektující systém moderního obchodně-ekonomického vzdělávání a přípravy na další působení v zahraničí.

Navrhované řešení – cílový stav:

A) Agentury CzechInvest a CzechTrade

Připravit postup, vedoucí k výhledovému sloučení agentur CzechInvest a CzechTrade a podřízení jednomu náměstkovi MPO. Nahradit dvě Řídící rady agentur jedním orgánem (Řídící výbor – „Steering Committee“). Sjednotit řízení CzechTrade a CzechInvest doma i v zahraničí. Zapojit podnikatele do řízení agentur vč. aktivit v zahraničí - prostřednictvím Řídícího výboru. Připravit činnost Řídícího výboru ve složení: Svaz průmyslu ČR, Hospodářská komora ČR, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR,...,ÚV ČR, MZV, MPO, MF). Většinu míst obsadí zástupci podnikatelského sektoru.

Řídící výbor připraví po formální stránce vznik České rady pro obchod a investice. Úkolem Rady bude navrhnout a vybudovat systém tvorby pozic pro jednání ČR v zahraničně-obchodních tématech – ochrana českých investorů v zahraničí, pozice ČR na jednáních EU o Společné obchodní politice EU,... Řídící výbor (a následně Česká rada pro obchod a investice) se bude vyjadřovat k financování činnosti agentur a OEÚ zastupitelských úřadů ČR v zahraničí, rozmístění kanceláří a obchodních diplomatů ve světě („jsme tam, kde nás podnikatelé potřebují“), zabývat se tvorbou a realizací proexportní politiky a problematikou vhodného nastavení investičních pobídek.

Prostřednictvím Rady vytvářet „hlas byznysu“ pro vystupování představitelů ministerstva průmyslu a obchodu na jednáních orgánů ČEB a EGAP – zavedení principu „stát slouží podnikatelům“ (odklon od dnešní situace, kdy jednání probíhají na úrovni „úředník - úředník“).

Agentury začnou jednotným způsobem provádět vnitřní i vnější procesy (marketingové aktivity vč. veletrhů a výstav, personální záležitosti, řízení zahraničních kanceláří atd.).

B) Obchodní radové na velvyslanectvích, zahraniční kanceláře agentur

Vysílání lidí do zahraničí (obchodní radové, CzechTrade, CzechInvest) podrobit jasným a přehledným pravidlům (stanovení kritérií, benchmarking) – sjednotit různé systémy přípravy a zlepšit přípravu lidí na výkon obchodně-ekonomických služeb státu v zahraničí. Vytvořit jeden mechanismus výběru pracovníků a uspořít na procesních nákladech, znemožnit pokračování praxe „kamarád vysílá kamaráda“.

Zahraníční kanceláře obou agentur většinou nejsou dislokovány ve stejných městech¹. Tam, kde tomu tak je, budou působit společně. V zahraničí budou působit pod sjednocujícím názvem Czech Business Centers. Činnost obou agentur v zahraničí bude i nadále součástí Nového systému řízení, který sjednocuje činnosti velvyslanectví a státních agentur v obchodně-ekonomické oblasti. Tam, kde je to možné, sjednotit působení všech zástupců státu do jednoho objektu („Czech House“ – jako v Moskvě).

III.3. Změnit symbol ČR v zahraničí

Současný stav:

Ministerstvo zahraničních věcí ČR přijalo v rámci jednotné prezentace ČR rozhodnutí o grafické podobě prezentace ČR v zahraničí. Toto grafické řešení se vžilo pod lidovým označením „bubliny“.

„Bubliny“ jsou vhodný nástroj k propagaci jednotlivých projektů a kampaní. Nicméně panuje všeobecná shoda v tom, že tento symbol by neměl být oficiálním symbolem země v zahraničí (zjištěno na základě setkání a diskuzí koordinátora). „Bubliny“ neprezentují národní barvy (či mezinárodně rozšířené symboly) naší země, což je při porovnání se symboly jiných zemí značně neobvyklé (slunce, moře, květy, srdce, zvířata).

Navrhované řešení – cílový stav:

Jako oficiální symbol ČR vybrat symbol, jaký v současné době používá agentura CzechTourism (případně doplněný o anglickou slovní hříčku: Czech Republic - it's worth CZECH-ing out!).

Nový oficiální symbol bude jediným logem, kterým se bude Česká republika prezentovat v zahraničí v oblasti turistiky, kultury a propagace celé ČR.

¹ CzechTrade má nyní třicet pět zahraničních kanceláří, CzechInvest osm.